

Kristendom och skola

En rad diskussionsinlägg och intervjuuttalanden rörande kristendomsundervisningen i skolorna har under de senaste veckorna, senast i går, publicerats i Dagens Nyheter. Den centrala frågeställning som här avspeglas är om lärjungarna skall bibringas en viss religiös tro eller om undervisningen skall stanna vid att ge kunskap om skilda kristna — och i någon mån även andra — religionsformer. Den oklarhet eller osäkerhet som framträder i flertalet inlägg på denna punkt är väl förståelig med hänsyn till de undervisningsplaner och anvisningar som skolöverstyrelsen med utgångspunkt från statsmakternas principbeslut utfärdat. I dessa aktstycken finner man förvisso ingen bestämd vägledning.

Låt oss som exempel ta anvisningarna för realskolan. I dessa betonas att "undervisningen i kristendomskunskap har till uppgift att meddela kunskap om kristendomen". I denna korta sats inskräps alltså två gånger, ena gången med kursivstil, att det är fråga om kunskap i ett ämne, inte om tro på en lära. Men anvisningarna innehåller också en rad formuleringar som pekar i annan riktning. Undervisningen skall ges "på ett sätt som kan främja lärjungarnas religiösa och sedliga utveckling", den skall präglas av "det allvar och den helgd, som naturligt hör samman med ämnet", läraren måste tillhöra svenska kyrkan och får inte "stå främmande eller oförstående inför den grunduppfattning av kristendomen, som vårt folk omfattar". Det talas också, väl att märka, om att eleverna skall fostras till "sanningssökande", att deras ställningstagande inte skall påverkas, utan att tvärtom "en självständig personlighetsutveckling" skall främjas. Man söker, kort sagt, att rida på två eller snarare tre hästar på en gång: objektiv kunskap om kristendom, tro på kristendomen — ja, på den svenska statskyrkans lära — och obundet sanningssökande. Bakom de många allmänna och delvis stridiga satserna skymtar tankar att man bör söka göra lärjungarna till kristna (i vår tids svenska mening), men att man inte skall hindra dem att komma till en annan uppfattning.

Några av de lärare som yttrat sig har starkt betonat den rena kunskapslinjen. Undervisningen bör vara "rent objektiv" (lektor Kellerman), drivas efter samma metod som då det gäller "historia eller litteraturhistoria" (adjunkt Forkman). Alldeles klart är emellertid inte om lärare som går på den linjen verkligen menar objektiv i den meningen att ingen religiös tro skall propageras eller objektiv "inom kristendomens ram" (vilket är en helt annan sak). Säkert är att läroböckerna genomgående är skrivna så som om en ostridigt sann lä-

ra förkunnades. Situationen är rakt motsatt den som föreligger inom historia eller litteraturhistoria. Vad som presenteras är inte skilda religiösa ideologier, utan en färdig religiös tro; det är som om eleverna i historia skulle få kännedom om de politiska idéernas utveckling genom att läsa Marx och Engels och några socialistiska utläggningar av dessa författare. Det kan förutsättas att det stora flertalet kristendoms lärare inte bara är medlemmar av svenska kyrkan, utan också troende; läroböckerna kompletteras alltså genom en muntlig undervisning som inte kan undgå att också vara en förkunnelse. Därmed bestrids alls inte att kristendoms lärarna vill vara och tror sig vara objektiva; sannolikt antar de sig — och de har gott stöd i skolöverstyrelsens anvisningar — tillgodose objektivitetens krav om de inte strängt håller på en bestämd teologisk åskådning och är toleranta mot kritiska eller skeptiska elever.

Talet om att vår religionsundervisning är konfessionslös eller neutral är redan av dessa skäl ohållbart. Detta erkändes också indirekt under statskyrkodebatten för en månad sedan, då representativa talare i riksdagen förklarade att statskyrkans avskaffande skulle leda till att kristendomsundervisning inte kunde bedrivas på samma sätt som nu. Och härtill kommer morgonbönerna, vilka — som adjunkt Wikström understrukit — ostridigt är av ren förkunnelsekaraktär, en form av "religionsutövning".

På en mera speciell punkt har problemet upptagits i debatten mellan lektor Lechard Johannesson och lektor Rudolf Johannesson om den sistnämndes för gymnasiet avsedda bok ("Kristendomens grundtankar"). Lektor Lechard Johannesson beskylld sin kollega för att förkunna en viss kristen åskådning — Lundateologin. Lektor Rudolf Johannesson erkänner halvt om halvt detta (dvs. ibland erkänner han det och ibland förnekar han det), men försvarar sig med ett allmänt angrepp mot relativismen: "Genom hänvisning till det objektiva söker man befria sig från den egna subjektiva avgörelsen, det personliga ansvaret och det fria, men riskfyllda ställningstagandet." Detta försvar är, såsom lektor Lechard Johannesson påpekar, alldeles meningslöst. Om en objektiv undervisning skall ges, måste detta innebära att skolböcker och lärare redogör för skilda åskådningar; det är elevernas sak att komma till "den egna subjektiva avgörelsen". I själva verket innebär, det är det centrala, vår nuvarande undervisning att man följer lektor Rudolf Johannessons linje (om också inte alltid hans teologi), alltså att staten, myndigheterna, lärarna träffar "avgörelsen" och söker bestämma ungdomens tro.

Statskyrkan och den undervisning som under statskyrksystemet bedrivs är klart stridande mot religionsfriheten. Detta bör man inte söka dölja genom att tala om neutral eller konfessionslös kristendomsundervisning. För de kristna borde det vara en samvets sak att inte försvara det bestående genom att mot bättre vetande förneka vad det innebär.